

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

XIV. Explicatio canonum Sardicensium proposita ab auctore, petita est ex Hincmaro in epistola ad Ioannem octavum nomine Caroli Calvi scripta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

tertio videlicet, quarto, & septimo. Transpositi sunt tamen haud dubie hi canones, remouendique ab hoc loco sunt quintus & sextus, qui de materia prorsus diuersa tractant, ut tertius, quartus, & septimus simul collocentur. Quod eo eordine fieri potest, ut ponantur v. vi. & vii. quemadmodum citantur in collectione Ferrandi Diaconi; vel iiii. iiii. & v. ut habet collectio Græca.

X. Vnusquisque eorum canonum, quos ex collectione Dionysiana ab Ecclesia Romana recepta proferam, quiddam speciale continet quod in aliis non habetur. Quippe tertius iubet ut si quispiam Episcopus existimet sibi iustam causam suppeterere postulandi ut negotium retractetur, primi iudices ad Episcopum Romanum scribant, ut si retractandi locus erit, is iudices donet; si verò secus ei visum fuerit, res constituta suum robur obtineant. Itaque hic canon Episcopo Romano tribuit supremam auctoritatem discernendi revisionem, aut eam denegandi, dato insuper jure delegandi novos iudices. Canon autem quartus vetat ne in locum Episcopi dejecti alius substituatur, donec causa fuerit in iudicio Episcopi Romani determinata. Vis pontificiæ auctoritatis continetur hoc canone. Ejus porro sensus hic est, ut velit non antè ordinari posse Episcopum in loco depositi quàm determinatum fuerit apud apostolicam sedem an revisio concedenda sit dejecto, atque adeo supersedendum esse interim quoad hoc executione iudicij facti in provincia. Nihil tamen hujuscemodi vetat quoad depositionem damnati, quam nihilominus peragebant, ut ostendami in capite vigesimo primo. Quanquam canon quintus & septimus Concilij Sardicensis id satis manifestè docent.

XI. Septimus ergo canon præscribit ordinem iudiciorum, postquam ab Episcopo Romano concessa fuerit revisio, atque ita agendum esse eo casu, ut Summus Pontifex donet iudices ex vicina provincia, qui causam retractent cum prioribus iudicibus; tum ut Pontifex Legatum quoque mittere possit Concilio præfuturum, si ipsi visum fuerit aliquem esse mittendum. Revisio hæc omnino similis est *propositioni* quam vocant *erroris* adversus decretum Parlamenti, quæ rescripto Principis instituitur: cui definiendæ interesse debent priores iudices, itèmq; par novorum iudicum numerus, ac præterea duo.

XII. Interpretes Græci Zonaras & Balsamo, qui commentarios ediderunt in hos canones Sardicenses, itèmq; Armeno-

pulus in Epitome canonum, genuinum eorum sensum non ceperunt. Contendunt enim licere Episcopo damnato rursus appellare à iudicio lato ab Episcopis quos Pontifex Romanus delegaverit. Rationem autem huius opinionis Balsamo petit ex canone quarto, tamen si is additio tantum sit ad tertium, ad supersedendum videlicet executione primæ sententiæ, ut ipsa canonis verba indicant. Id sanè vidit Hincmarus: qui post laudatos canones tertium & septimum Synodi Sardicensis, quarti synopsis his verbis expressit: *Interim tamen alter Episcopus non ordinetur.* At Zonaras, quem sequitur etiam Balsamo, secundam hanc appellationem institutam putat his verbis septimi canonis: *Quod si is qui rogat causam suam iterum audiri.* Et tamen certum est ea verba respicere tantum ad primum iudicium.

XIII. Hæret autem Balsamoni aqua, ex eo quòd cum legibus Principum prohibitum sit ne iudex appellationis causam remittat in provincias, hi tamen canones decernunt ut Pontifex Romanus iudices donet in provinciis. Itaque eò confugit ut dicat *presentem canonem esse specialem, & ita editum esse propter viæ longitudinem, & ne vexetur Episcopi in adeo longinquam & alienam regionem trahendi.* At gravius laborat idem Balsamo in explicatione iudicij secundæ appellationis, quæ rursus committitur iudicibus delegatis ex provincia finitima ei à cuius iudicio appellatum fuit. Quod adversum est legibus; idèoque Balsamo id dictum esse putat *specialius*; nisi si quis dicere velit secundos iudices non esse eosdem cum primis. *Si autem dixeris, inquit, alios esse Episcopos qui sententiam tulerint, nihil invenies repugnans.* Sed lapsus heic non esset Græcus iste interpres, si animadvertisset novum istud iudicium institutum non esse ad iudicandam appellationem, sed ad retractandum negotium, neque duas in una eadèmq; causa appellationes introduci ab his canonibus, sed tantum expostulationem.

XIV. Sed illud monendum est, non esse me inventorem huius interpretationis canonum Sardicensium. Eam quippe hausi ex illustri quodam loco Hincmari Remensis Archiepiscopi. Scribit is in epistola ad Ioannem octavam Papam, quæ nomine Caroli Calvi Imperatoris scripta est, auctoritatem à Concilio Nicæno tributam synodis provincialibus ad iudicandos Episcopos violatam non esse sed potius confirmatam in synodo Sardicensi, quæ præcipit ut causa Episcopi depositi terminetur in eius provincia, secundum sententiam nimirum eorum Episcoporum qui ipsum prius iudicaverant, itèmq; Episcoporum

Episcoporum qui in finitima provincia commorantur, coram Legato Summi Pontificis: Cujus sancta synodi (Nicænæ) constitutionem Sardicenses canones non convellunt, qui cum Pontificis Romani Vicario vel arbitrio causam Episcopi in provinciali synodo iudicati, etiam Episcoporum arbitrio vel iudicio qui eam judicaverunt, cum Episcopis qui in finitima & propinqua provincia sunt, precipiunt terminatis; quatenus sive in manenda sive in immutanda sententia, juxta canones Nicænos, commune sit placitum.

XV. Sanè vix credi potest tam promptos ac faciles fuisse Episcopos ut statim & absque ulla contradictione consenserint exiisse supra auctoritate quam possidebant ut iudicia sua simplici appellationi submitterent. Facilius eis persuaderi poterat ut approbarent tribui Episcopo Romano jus concedendi revisionem adversus eorum iudicia, id est, jus Imperatoribus quaesitum communicari cum Pontifice Romano, eaque ratione paulatim ac sensim sine sensu adimi Imperatoribus. Neque enim Concilium in universum id jus ademit Principibus; ut colligere possumus ex verbis canonis septimi, quæ sic habent: *Si appellaverit qui dejectus est, & confugerit ad Episcopum Ecclesie Romanæ.* Verbis quidem illis conditionalibus datur damnato facultas implorandi auxilium Episcopi Romani. Verùm id non impedit quin etiam possit adire Imperatorem, cujus auctoritatem in hac materia satis manifestè agnoscit synodica epistola Concilij Sardicensis paulò antè laudata.

XVI. Magnum tamen discrimen intercedit inter jus quod Imperatoribus competeat & illud quod Romano Pontifici tribuitur. Imperatores enim cum retractari negotia præcipiebant, majus Concilium congregabant; ad quod evocabant Episcopos ex diversis provinciis, prout eis libuerat. At canones Sardicenses modum adhibent auctoritati Episcopi Romani; cui nihil aliud licere volunt quàm ut novos iudices donet Episcopos ex vicina provincia, qui unà cum prioribus iudicibus intersint renovationi Concilij & iudicij. Nam Episcopi provinciales, qui iudicium tulerunt, interessè debent secundo iudicio; ut docet synodus ipsa in canone tertio, his verbis, *Concilium renovetur, renovetur iudicium;* itémque in septimo: *Renovetur examen.* Unde nil mirum si Dionysius Exiguus in lemmate hujus canonis retractandi vocabulum usurpat: *De provinciali synodo retractanda per Vicarios Episcopi urbis Romæ, si ipse decreverit.* Vox autem illa, ut jam adnotatum est, revisioni competit.

XVII. Post explicatam mentem canonum

num Sardicensium; reliquum est ut ipsa eorum verba describamus.

CANON. III. *Osus Episcopus dixit: Quod si aliquis Episcopus iudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, ut iterum Concilium renovetur, si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his qui causam examinarunt Iulio Romano Episcopo. Et si iudicaverit renovandum esse iudicium, renovetur, & det iudices. Si autem probaverit talem causam esse ut non refrenentur ea quæ acta sunt, quæ decreverit, confirmata erunt. Si hoc omnibus placet. Synodus respondit: Placet.*

CAN. IV. *Gaudentius Episcopus dixit: Ad dendum, si placet, huic sententia, quam plenam sanctitate protulisti, ut cum aliquis depositus fuerit eorum Episcoporum iudicio qui in vicinis locis commorantur, & proclamaverit agendum sibi negotium in urbe Roma, alter Episcopus in ejus cathedra, post appellationem ejus qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur nisi causa fuerit in iudicio Episcopi Romani determinata.*

CAN. VII. *Osus Episcopus dixit: Placuit autem ut si Episcopus accusatus fuerit, & iudicaverint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum decernerint, si appellaverit qui dejectus est, & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesie, si iustum putaverit ut renovetur examen, scribere his Episcopis dignetur qui in finitima & propinqua provincia sunt, ut ipsi diligenter omnino requirant, & juxta fidem veritatis definiant. Quod si is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua moverit Episcopum Romanum ut è latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi quid velit & æstimet. Et si decreverit mittendos esse qui presentes cum Episcopis iudicent, habentes ejus auctoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit Episcopos sufficere ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio iudicaverit.*

C A P V T I V.

Synopsis.

I. Inquiritur an canones Sardicenses recepti fuerint per universam Ecclesiam. Probabile non est tam bonos fuisse orientales ut solius Romani Pontificis auctoritatem sua superiore esse consisterent. Nam schisma adversus illum recenter fecerant.

II. Contendebant ea tempestate orientales, res in Oriente iudicatas non posse retractari in Occidente. Probat ex epistola Concilij Antiocheni ad Iulium. Neque contradicit absolute Iulius; sed factio Athanasij inhaeret. Au tamen nihil adversus statuta Nicæni Concilij tentari, si quæ synodus quæpiam statuit, in posteriore retractentur.

III. Recepti quidem Invidem Iulius Athanasium

R r